

TÚZOLTÓI FELADATOK RENDSZEREZÉSE KÁRESETEK SÚLYPONTJAINAK KEZELÉSEKOR

SYSTEMATISATION OF FIRE SERVICE ACTIVITIES WHEN MANAGING CRITICAL ELEMENTS OF INCIDENTS

NAGY László; RÁCZ Sándor

(ORCID:0000-0002-2999-6847); (ORCID:0000-0001-9955-924X)

nagyla63@gmail.com ; racz.sandor@uni-nke.hu

Absztrakt

A komplex problémák megoldására létrehozott tűzoltó erők tevékenységének elemzése, valamint a munkájukra vonatkozó, lehetséges fejlesztési javaslatok kidolgozása kizárólag több szempontú vizsgálat eredményeként lehetséges. A szakma írott, szabályait új elemekkel kiegészíteni, csak úgy lehet, ha tartalmazza azokat az elemeket, amelyek eddig eredményesek voltak, és mindemellett racionálisabb feladat végrehajtást eredményeztek. Az alkalmazott módszerek hatékonyságának a vizsgálata, napjainkban is folyamatos a káresetek elemzésén keresztül. A feladatok tervezésének, szervezésének, és előkészítésének, a gördülékenysége kulcsfontosságú, egy olyan eseménykezelésnél, amelynek az időbeni korlátai szűkösek. Új, vagy újszerű eljárások kialakítása szükséges, amennyiben indokolt a működés optimalizálása.

A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére, a Concha Győző pályázat keretében készült.

Kulcsszavak: optimalizálás, hatékonyság, súlypont

Abstract

Analysis of fire service activities to manage complex problems and proposals for their development is only possible through considering various factors. Adding new points to the set of written rules of the profession is only possible if it contains elements that previously were effective and in addition, results in a more rational execution of the tasks. Assessment of the efficiency of the methods used is continuous through analysis of the interventions. The smooth planning, management and preparation of the tasks is of key importance in interventions carried out under time constraints. New or novel procedures are required if the need for optimising the operations is justified.

The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance” in the Concha Győző Program.

Keywords: optimisation, efficiency, critical element

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2018.02.05.

A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2018.02.19.

BEVEZETÉS

A tűzoltói beavatkozások hatékonyságának a növelése olyan igény mind az állampolgárok, mind a feladatot végzők szempontjából, amely állandó fejlesztést igényel. Napjainkban nagy ütemben fejlődik a technológia, értve ezalatt, az ipari, mezőgazdasági, informatikai jellegű változásokat, de a mindennapjainkhoz is köthetőek számtalan fejlesztések. Akár a közlekedésünk, akár a lakásunk modernizációját vesszük szemügyre, láthatjuk, hogy az iparágak fejlődésével korábban csak ritkán előforduló gépészeti kialakítások, és informatikai támogatások találhatók a közvetlen környezetünkben. A közlekedés szempontjából elég csak a hibrid technológia, vagy a tisztán elektromos üzemeltetésű járművek térnyerését említenünk, a városokban kialakuló „magasház” építési módok, mind azokat a lehetőséget hordozzák magukban, hogy a nagy létszámú lakosság az eddiginél is koncentráltabban lesz megtalálható a városokban. Így volt ez korábban is, hiszen gazdasági, és társadalmi okai egyaránt indokolták a városiasodás kialakulását, és fejlődését. Mindezek a lehetőségek jelentik egyszerre a könnyebb, élhetőbb jól szervezhető társadalmak kialakulását, de a biztonság megvalósítására tett intézkedéseinknek, különös tekintettel a fejlesztéseknek is követniük kell ezeket a trendeket. [1]

Tűzoltói szempontból mind technikai értelemben, mind üzemeltetésben, mind pedig oktatásban fel kell nőnünk a feladatok sokszínűségéhez, a minket körülvevő változatos, és többirányú veszélyforrásokat tartalmazó környezethez. A fejlesztések nem állnak meg Magyarországon sem, hiszen tűzoltó gépjárműveket fejlesztünk és gyártunk¹, egyéni védőeszközöket készítünk², valamint a rendszerszintű integrált riasztási rendszer fejlesztése történik³ napjainkban is a Katasztrófavédelemnél⁴. A tudomány világa is aktív szerepet tölt be a fejlesztések tudásbázisának kialakításában, hiszen számos szakterület közelíti meg az aktuális problémákat tudományos módszerekkel. A Katasztrófavédelem által szervezett tudományos konferenciákon⁵, szakfolyóiratokban publikálva található a tűzvédelem, az iparbiztonság, vagy a polgári védelem fontos megoldandó problémáihoz köthető közleményeket. Az ipari katasztrófák feldolgozása, új biztonsági elemek kidolgozása, amely lehet akár a megelőzés szempontjából fontos jogi intézményrendszer fejlesztése [2], továbbá az önkéntes mentőszervezetek kialakításának kérdései [3], vagy a tűzoltói beavatkozások elemzése által felismert összefüggések, amelyek a beavatkozások fejlesztésének a lehetőségét hordozzák magukban.

A tűzoltói beavatkozás korszerűsítésének a lehetőségei egyrészt finansziális kérdést, másrészt szemléletváltást, vagy inkább a hatékonysághoz szorosan köthető elemzési szempontok előtérbe kerülését jelenthetik. Hogyan lehetséges a szoros időfüggésben végrehajtott tűzoltói munkát javítani, biztonságosabbá, és költséghatékonyá tenni?[4] Mindenképpen vizsgálendő kérdések ezek, amelyekre választ csak úgy kaphatunk, amennyiben folyamatos kérdésfelvetéssel, kételkedéssel tekintünk a tevékenységünkre, valamint az elvégzett munkánk szakszerűségére.

---

¹ BM HEROSZ Zrt. által több típusú gépjárműfecskendő került már forgalomba, amelyet a Hivatásos Katasztrófavédelmi Szervek használnak.

² R13 tűzoltó bevetési védőruha gyártása a Gamma Műszaki Zrt. által.

³ ESR Egységes segélyhívó rendszer kialakítása, és a 112-es európai segélyhívó számhoz történő informatikai bekötése a rendőrségnek, a katasztrófavédelemnek, és a mentőszolgálatnak.

⁴ Országos hatáskörű szervezet, amely a katasztrófák, tüzesetek, műszaki mentések felszámolására, valamint komplex lakosságvédelmi, és hatósági feladatokra lett létrehozva.

⁵ Katasztrófavédelem 2012-2017 Nemzetközi Tudományos Konferenciák

A legrövidebb idő alatt megérkezett segítség a legnagyobb segítség! [5] Figyelembe véve a problémák sokszínűségét, ezt kiegészíthetjük azzal, hogy a legrövidebb idő alatt a megfelelő képességgel (technikai, képzettségi) és mennyiségben érkezett segítség még nagyobb sikert ígér a végrehajtás szempontjából. A szerzők véleménye alapján ezek mellett a helyszíni irányítás vizsgálata, a vezetési protokollok átgondolása, pontosabb feladatkiosztás, illetve az esemény súlypontjaihoz rendelt önálló erő, eszközmennyiség, önálló irányítás alatti módszertani fejlesztési lehetősége is vizsgálendő. [6]

Eseménykezelés a riasztás szempontjából

Melyik részét kell tehát vizsgálnunk a segítségnyújtásnak az eredményesség szempontjából? A katasztrófavédelem riasztási rendszerében a műveletirányítók⁶ folyamatos informatikai fejlesztések mellett, illetve azok környezetében végzik tevékenységüket, annak érdekében, hogy a tűzoltói beavatkozásokhoz szükséges erőt, eszközt, felszerelést, végrehajtó tűzoltói állományt elindítsanak a baj forrásához. [7] Ezen túl rádiós kapcsolattal az esemény felszámolásában is tevékenyen részt vesznek, többnyire koordinációs szereppel. Közvetlen irányítási jogkörük nincs a helyszínen tartózkodók irányába, de a káreset felszámolásának alakulását figyelemmel kísérik, valamint dönthetnek a rendelkezésre álló információk alapján további tűzoltó erők elindításáról. Bizonyos technikai igények esetén döntési kompetenciájukhoz tartozik a legmegfelelőbb tűzoltó technika kiválasztása, elérhetőség, és képesség függvényében, amelyhez nyilvánvalóan mély szakmai ismeretekkel kell rendelkezniük.

Az időben elindított segítség függ a jelzést értékelő, majd a riasztást kiadó személy képzettségétől, felkészültségétől, a támogató informatikai rendszer, rendelkezésre állásának minőségétől, valamint a tűzoltó parancsnokságokon, és katasztrófavédelmi őrökön található személyi állomány, és technikai feltételek rendszerben tartásától.

A tűzoltók elindulásáig eltelt időt tehát tudjuk vizsgálni a hatékonyság szempontjából. A káresek⁷ bejelentőitől kapott információ határozza meg leginkább az alaperőt, amelyet útba indítunk a kárfelszámolás céljából. Törekedni kell a beavatkozás szempontjából fontos adatok megszerzésére, amely a veszély nagyságát, és ezáltal a szükséges erőt is meghatározhatja. Hiszen egy raktártűz esetében nem mindegy hogy 500 m², vagy 2500m² a terület, mert egyrészt nagyobb oltóanyag mennyiséget, másrészt más tűzoltás taktikát⁸ igényel a hozzá szükséges egyéb különleges oltógépjárművekkel, és tűzoltó szakfelszerelésekkel. Társasház tüzeseténél szintén fontos információ az, hogy melyik szinten van a tűz, hány szintes az épület, a terjedési lehetőségek, a lakók kiszolgáltatottsága füsttel telítődött lépcsőház esetén, a magasból mentő⁹ gépjárművek alkalmazásának lehetőségei, vagy a beépített oltóberendezések működőképessége. A riasztást kiadó személy, a rendszer felépítéséből adódóan egy adatbázisra támaszkodhat, ahol az események jellegéhez már kalkulált erők vannak rögzítve, amelyeket neki csak jóvá kell hagynia, amennyiben sikerült a beazonosítás. A káresek beazonosítása, tüzeseti, és műszaki mentési faábrán¹⁰ keresztül történik, ahol is az esemény

---

⁶ PAJZS műveletirányító szoftver, amely rögzített alaperőt rendel hozzá a beavatkozáshoz emberi felügyelet mellett.

⁷ A tűzoltás, és a műszaki mentés gyűjtőfogalma (a szerzők 1996.évi XXXI. tv. alapján)

⁸ Tűzoltási módszerek alkalmazása, amely lehet támadás, védekezés, vagy ezek együttes alkalmazása (a szerzők a 39/2011. BM. rendelet alapján)

⁹ Létrás, vagy emelőkosaras tűzoltó gépjárművek, amelyek mind a mentésben, mind az oltásban fontos feladatot látnak el. (szerzők)

¹⁰ A Katasztrófavédelem mentő tűzvédelméhez használt adatbázis, amely alaperőket, és eszközöket rendel hozzá típusos eseményekhez (szerzők.)

jellemzői alapján, valamint a helyszín, terület rendeltetése alapján került rögzítésre több száz lehetséges esetvariáció, amiből az aktuális eseményhez leginkább megfeleltethetőt kell kiválasztani. Amennyiben korrekcióra van szükség, ezt a kezelő megteheti, amennyiben felismeri azokat a folyamatokat, amelyek hatása miatt szükséges az eltérés.

Az Egységes Segélyhívó Rendszer (ESR) létrehozásával, Magyarország területén, Miskolcon, és Szombathelyen kerültek kialakításra hívásfogadó központok, ahol a 112-es segélyhívó számra érkező bejelentéseket, az ott dolgozó operátorok rögzítik, majd továbbítják a Katasztrófavédelem, a Rendőrség, és a Mentőszolgálat riasztási rendszerét kezelő személyei felé. Mindhárom szervezet a saját rendszerét használva teszi meg a következő lépéseket, immár a feladathoz szükséges, — ahhoz megfelelő képességgel rendelkező — egységeket indítják útba az eseményhez.

Az említett szervezetek bekapcsolása az ESR-be 2017-re már megtörtént, de különböző ütemben. A rendvédelemmel, és a mentéssel kapcsolatos tevékenységek egyrészt az esetszám miatt, másrészt a feladat időfüggése miatt nem hasonlíthatóak össze. A Katasztrófavédelem tűzoltó egységei által végrehajtott feladatok időkorlátai, inkább a mentőszolgálat feladatai közben jelentkező időkorlátokhoz hasonlíthatóak, mert az esetleges késői beavatkozás — akár csak néhány percben mérhető — visszafordíthatatlan következményekkel járhatnak.

A Rendőrség tevékenységéhez is kapcsolódik számos olyan intézkedési kényszer, ahol hasonló idővesztés szintén komoly következményekhez vezethet, de a rend védelméhez köthető feladatok, többnyire más időintervallumot igényelnek, mint az élet védelmében meghatározott eljárások akár a Mentőszolgálat, akár a Tűzoltóság tekintetében. A Katasztrófavédelem által végrehajtott tűzoltói beavatkozások éves szinten 60000 felett vannak (2016. 65000 szerzők. KAP Online¹¹ rendszer alapján), amelyben a tűzoltás, és a műszaki mentés is benne van. A jelzések száma viszont több, mert téves állampolgári bejelentések is befutnak a rendszerbe, amelyek akár rosszindulatú, megtévesztő jelzések is lehetnek, továbbá tűzjelzők téves jelzései, és egy eseményhez kapcsolódó több bejelentés is emelheti ezeknek a számát. A korábbi jelzési rendszer szerint a tűzoltósági segélyhívó számra (105) érkezett hívások közvetlenül az ország megyéiben, és a fővárosban létesített műveletirányító ügyeletekre (korábban Hírközpont, a szerzők) futottak be ahol a jelzésből kinyerhető információt a riasztást kiadó személy értékelt, és hozott döntést a szükséges erő tekintetében.

Napjainkban az a hívásfogadó központokban dolgozó operátor által rögzített információ kerül informatikai rendszeren keresztül a Katasztrófavédelem műveletirányítóhoz, ahol a már említettek szerint történik az esemény beazonosítása, értékelése, és a szükséges erő riasztása. A kommunikáció folyamatos, a szervek között, valamint a hívásfogadó operátor között, és nem ritkán a jelző között is. A korábbi modell — miszerint a végrehajtó szervezet szakképzett tagja élő szóban tudott kommunikálni a bejelentőkkel — és a mostani rendszer közötti különbség elsősorban a szervezeti kultúrát, és szabályzókat ismerő, a tűzoltói beavatkozások folyamatait értő, ott nem ritkán évtizedeket eltöltő műveletirányító, és a betanított operátor közötti tudásszintjében, mérhető, amely a gyors helyzetfelismerést teszi lehetővé. A tudás szintje alatt nem csak a tanulható ismeretek mennyiségét lehet érteni, hanem az információk szintetizálását, és hogy abból a leginkább alkalmazható eljárást milyen gyorsan tudjuk életbe léptetni. A korábbi modellnek, azon túl, hogy a bejelentő közvetlenül azzal a szervezettel vette fel a kapcsolatot a nemzeti hívószámokon (104,105,107) amelytől a segítséget várta, volt egy másik előnye, miszerint a mobiltelefon hívások, és a vonalas készülékről indított hívások a területileg legközelebbi szervezethez futottak be, segítve ezzel a könnyebb

---

¹¹ A Katasztrófavédelem által használt adatbázis, amelyben a tűzoltó beavatkozásokkal kapcsolatos információk elérhetőek, amelyeket a végrehajtást végzők rögzítettek az eseménnyel kapcsolatban

helyszínonosítást. A kezdeti nehézségek után a riasztás kiadásának folyamata hatékonyabb lett, a rendszer optimalizálása napjainkban is folyik.

A tűzoltásvezető helyszíni feladatai

A műveletirányítás által elrendelt riasztási folyamat után végrehajtott vonulás¹² célja, hogy a helyszínre, a lehető leggyorsabban megérkezzen a szükséges, és várt segítség. A gyors helyszíni feladatkiosztás különösen nagy jelentőséggel bír, a veszélyek korai beazonosítása, másrészt a szükséges intézkedések meghatározása, és csapategységekre való lebontása érdekében. Ez egy kritikus szakasza a káresetek felszámolásának, mert a tűzoltási taktikát nagyban befolyásolja a nem megfelelően beazonosított probléma, és a veszély kezelésére nem kellő megalapozottsággal hozzárendelt erő, - eszköz mennyisége, továbbá a konkrét, vagy nem konkrét, de hibás elvi feladat kiszabása.

A szerzők véleménye alapján a tűzoltás vezetése talán ez egyik legnehezebb feladatkör a Katasztrófavédelem szervezetében. Különösen fontos vizsgálni azoknak a feladatoknak a körét, amelyekkel lehet, és szükséges terhelni a vezetőt, és azokat leválasztani, amely végrehajtását nem tudja felügyelni. Jogszabály¹³ alapján azonban minden elvégzett munkáért mégis felelőssé tehető, akár személyesen felügyelte a végrehajtást, akár kiszervezte azt.

A feladatok osztályozása a tűzoltás általános szabályai szempontjából [8] kettő alapelvelet emelnének ki a szerzők, amely minden esetben magán hordozza azokat a szempontokat, amelyek irányadóak a beavatkozás szempontjából

„A tűzoltás során a szükséges erőket, eszközöket, oltóanyagokat tervszerűen kell alkalmazni. A tűz terjedését meg kell akadályozni, az égést meg kell szüntetni, az égés feltételeit ki kell zárni.”

„Az oltási módszerek közül azokat kell alkalmazni, amelyekkel a tűzoltás az emberéletet, a testi épséget a lehető legkisebb mértékben veszélyezteti, és a lehető legrövidebb idő alatt, a lehető legkisebb kárral, a lehető legkevesebb erővel, eszközzel, a lehető leggazdaságosabban végezhető el.” [8]

Ezeknek az elveknek kell tehát megfelelnie a tűzoltás vezetőjének, és a beosztottainak is, amelyeket a későbbiekben részletesen is tárgyal a cikk.

Mottó: A szervezhető beosztásokon¹⁴ keresztül végrehajtható feladatkörök összehangolása az elsődleges feladatköre a tűzoltás vezetőjének, amennyiben a káreset valamely területe, vagy ahhoz köthető feladat nem a közvetlen irányítása alá esik.

A tűzeset, vagy műszaki mentés irányítójának tehát egyrészt beazonosítási funkciója van a lehetséges veszélyforrások, és azok hatásainak, másrészt azonnali helyzetjelentési kötelezettsége van a műveletirányítás felé az ehhez feltétlenül szükséges erők megállapítása tekintetében. A szükséges erők jelzést követő — műveletirányítás általi — mozgósítása után a helyszíni felderítés követő korrekciója, vagyis a riasztási fokozat minősítése már azt jelenti, hogy a helyszíni vezető a problémát átlátta, és a beazonosított súlypontok kezelésére konkrét kivitelezhető terve van, amelyhez előzetes erőkalkulációt is végzett. A gyakorlott tűzoltásvezetőnek kevesebb, míg a kevésbé rutinosnak ez természetesen több időt jelent. A káreset felszámolásának az elkezdése szempontjából csak az a fontos, hogy ne maradjon

¹² A riasztott tűzoltó erők és eszközök riasztáskori tartózkodási helyének elhagyásától a jelzésben meghatározott esemény helyszínére érkezéséig tart. (39/2011 BM rendelet)

¹³ A tűzoltásvezető a tűz oltásának egyszemélyi felelős vezetője, előjárója a riasztott és a tűzoltásban részt vevő tűzoltóknak. (39/2011 BM rendelet)

¹⁴ A tűzoltás vezetője által létrehozott „munkakör” a tűzoltás szervezetében, amelyet feladatsóport, vagy konkrét feladat végrehajtására szervezett a helyszínen lévő tűzoltói állományból (a szerzők a 39/2011. BM. rendelet alapján)

felderítés nélküli eseményrészlet, és a szükséges súlypontokhoz rendelhető végrehajtó állomány, az igénybe vehető eszközökkel rendelkezésre álljon, vagy legalább tervezhető legyen a későbbiekben. Ez akkor szükséges, amennyiben a helyszínrre érkező erők kevesebben vannak, mint amennyire a felszámoláshoz feltétlenül szükség lenne. Egy pontatlanul leírt esemény — a jelző által — okozhatja ezt a problémát, azonban nem várható el egy állampolgártól, hogy az esemény minden egyes részletet pontosan leírja a pillanatnyi stressz hatása alatt.

Az erők megosztása, azaz szétosztása már a következő lépés, amely során funkció, vagy teljesítmény, esetleg mindkettő figyelembe vételével a tűzoltásvezető a szervezhető beosztásokon keresztül feltölti az általa meghatározott esemény-kezelési végpontokat végrehajtó állománnyal, valamint azok vezetőivel. Itt a feladatok lehetnek mentési jellegűek, amelyek a veszélyeztetett személyek, a veszélyeztető hatásoktól való eltávolítását, kimentését jelentik, és technikai jellegűek, amelyek szakfelszerelések, vagy kiegészítő felszerelések használatához kötöttek. Általános feladatok tűzoltás esetében a tűz tevőleges oltási munkájának előkészítése, a tűzoltás, vágási, bontási feladatok, egyéb támogató jellegű munkák. A kialakított tűzoltási szervezet tagjai alárendeltjeivé válnak a vezetőnek, az általa meghatározott taktikát megváltoztatniuk nem lehet, a kapott feladatokat, amennyiben nem jelentenek közvetlen életveszélyt végre kell hajtaniuk. Számos esetben a veszélyvállalás is konkrét problémát jelent a tűzoltásvezetőnek, hiszen a tűzoltói hivatással a szervezetbe belépő munkavállalók vállalják a veszélyes munkavégzést, amelyet mindenki különbözőképpen értékeli. Általánosnak mondható az a megállapítás (a szerzők), hogy a tűzoltói mentalitás fontos attitűdje a megábrálással kapcsolatos negatív előítélet. A veszély növekedésével nem növekszik arányosan a munkát végző tűzoltó veszélyérzete. Azért is szükséges tehát a közvetlen, személyes vezető jelenléte, — aki ellenőrzi a végrehajtás formáját, minőségét, hatásait, — hogy a veszély nagyságát objektíven értékelni tudja egy felelős személy. Ezek a személyek, a szervezhető beosztásokba kinevezve felelőssé válnak a szakszerű, és biztonságos munkavégzésért.

A tűzoltásvezető az alábbi beosztásokat szervezheti:

- tűzoltásvezető-helyettes,
- háttérparancsnok,
- háttérparancsnok-helyettes,
- törzstiszt,
- szakaszparancsnok,
- rajparancsnok,
- mentési csoport parancsnok,
- összekötő,
- eligazító,
- biztonsági tiszt. [8]

A szerzők véleménye alapján a tűzoltás szervezetének 4 szintje azonosítható be vezetési szempontból, amelyek az irányítói szint, a vezetési szint, a személyes vezetési szint (operatív vezetés), valamint a beosztotti szint. Ebből az első háromnak lehetősége, sőt kötelezettsége van korrekciókat végezni a tervezés, és a vezetés folyamatában. Mivel a katasztrófavédelem tűzoltó egységeinek a szervezeti kultúrája alapvetően parancsuralmi rendszerre épül, ezért leginkább Fayol korai klasszikus leadership (vezető) modellje valósul meg. Ebben az esetben a vezető a hozzá fűződő hatásköre alapján meghatározza a beosztottaktól az elvárt tevékenységet a saját akaratának, és a szervezet célkitűzésének megfelelően.[9].

A rendvédelmi szervek, és a fegyveres erők vezetése az utasítás, és a parancs útján valósul meg. Míg a parancs a szolgálati tevékenység, vagy feladat végrehajtására vonatkozó egyedi utasítás, tehát konkrét végrehajtható cselekvésre utal, addig az utasítás általános jellegű

különböző jogszabályokban lefektetett előírásokat jelent, és megkérdőjelezésükre nincs lehetőség kivéve, ha törvénytelen cselekvésre szólít fel (szerzők).

Ehhez a gondolathoz hozzáfűzhető, hogy a tűzoltói csapatszintű végrehajtás, az egymás munkájára, szaktudására épülő bizalmi rendszer, a bajtársiasság is hozzá tartozik a szervezeti kultúrához, így nem ritka a parancs kiadása előtti (gyors) szakmai egyeztetés, akár a vezetői hierarchia különböző szintjén dolgozók között is.

Irányítás - Vezetés

Az irányítás, mint a hatalomgyakorlás formája, két szervezet közötti olyan hatalmi viszony, amelyből az egyik szervezet (irányító), a másik szervezetre (irányított) befolyást gyakorol. A befolyás az irányító akaratának érvényesülését jelenti. Az irányítás elemei az irányítás alanya (irányító), az irányítás tárgya (irányított), az irányítás célja (a szervezeti célok), az irányítás tartalma (a feladatok összessége). A személyes irányítás során az irányító eszközei közül (jogi eszközök, nem jogi eszközök) a nem jogi eszközökkel történő irányítás valósul meg a tűzoltás szervezetében, mint például a feladat megmagyarázása, gyakorlati segítségnyújtás, tájékoztatás.[10] Ezt nevezhetjük közvetlen irányításnak is, mert konkrét megoldási iránymutatása van az irányítónak, ellenben a közvetett irányítással ahol a cél, vagy a feladat van csak megjelölve.

A vezetéshez, kapcsolódnak azok a funkciók (tervezés, szervezés, koordináció, személyes vezetés, ellenőrzés), amelyek természetesen az irányításra is jellemzőek, az előzőekben tárgyaltak alapján csak a vezető elhelyezkedése a szervezethez képest (kívülről, vagy belülről) más. A személyes vezetésnek — mint vezetési formának, vagy tekinthetjük eszköznek is — nem része a szervezés, tervezés, koordináció, de kapcsolódik hozzá az ellenőrzés funkció.

Az irányítás, és a vezetés tartalmilag nem igazán tér el egymástól, de az irányítás alatt a kívülről gyakorolt befolyást, vezetés alatt pedig a belülről érkezőt értünk.

Klasszikus vezetési stílus szerinti megközelítés

A vezetői tevékenység összetettsége miatt, az funkciói és feladatesoportjai szerint is vizsgálándók, amelyet Fayol az alábbiak szerint csoportosított: [11]

- tervezés,
- szervezés,
- rendelkezés,
- koordináció,
- ellenőrzés.

Tehát a vezetőknek ezeket a feladatokat kell ellátnia munkája során. Ezek a funkciók a vállalati kultúrában inkább, de a cikk témájához kapcsolhatóan is értelmezhetőek. Értelmezésük tartalmilag változhat, hiszen a tűzoltói munka főbb céljai, és időfüggése miatt egyes funkciók jelentősége kisebb hangsúllyal jelenik meg adott esetben.

„egy jó terv erőszakosan és késlekedés nélkül végrehajtva jobb, mint egy tökéletes terv végrehajtva a jövő héten.”¹⁵

A tervezés témakörében a szervezet (tűzoltási szervezet) alapvető céljai (tűzoltás, műszaki mentés), a tapasztalt körülmények, és a kívánatos állapot közötti különbség meghatározása, az eltérések feloldásához kapcsolódó feladatok, és a hozzá köthető tényezők analizálása, mind lehetőség, mind probléma szintjén, és a tevékenységek sorrendiségének a meghatározása érthető. A szervezetet mindenképpen köti a szervezet alaprendeltetéséből fakadó kényszere,

---

¹⁵ George S. Patton, former US general

miszerint a veszély elhárításával, az élet, és az anyagi javak védelmében tegyen erőfeszítéseket. A tűzoltás és műszaki mentés folyamatában a felderítés jelentősége, hogy beszerezze, azokat az információkat, amelyek lényegesek a tervezés szempontjából.

„A felderítés legyen alkalmas

a) az adott és a várható helyzet felmérésére,

b) a helyes megoldás megválasztására és a szükséges feladatok meghatározására,

c) a tűzoltás egyes szakaszai során felmerülő speciális feladatok megoldására,

d) a beavatkozók biztonsága érdekében a szükséges óvintézkedések meghozatalára.

Helyszíni felderítés nélkül a beavatkozás megkezdésére nem adható parancs.” [8]

A szervezés már egészen pontosan leírható a tűzoltás vezetésének szempontjából, hiszen a végrehajtandó feladatok előkészítéséhez kapcsolódó szervező tevékenységről van szó, amelyben már megjelennek azok a funkcionális szervezeti egységek, akik célzottan a már korábban meghatározott beavatkozást igénylő folyamatok (súlypontok [6]) kezelésére igénybe kell venni. Ezek a szervezeti egységek, mint például egy életmentésre létrehozott mentési raj, vagy szakasz, megkapják azokat a hatásköröket, amelyek a tevékenység végrehajtásához szükségesek. A tűzoltásvezető hatáskörébe tartozó jogok érvényesek az általa szervezett csapategységek tekintetében is. A tűzoltásvezető jogai közül egy ilyen esetben a magántulajdonba történő behatolási jog *„a tűzoltás vagy életmentés érdekében – a diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentesség figyelembevételével – természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli szervezetek tulajdonában, használatában, kezelésében álló területre, létesítménybe behatolást elrendelni;”*[8] lényegében átszáll a feladatot végzőkre. A későbbiekben kifejtésre kerülő strukturális szervezési lehetőségen keresztül az esemény nagyságához mérten kialakíthatja a vezetett szervezet irányítási formációját.

Egyes megállapítások szerint az irányítás, a vezetés igazgatása, tehát logikailag megelőzi azt, mivel tartalmilag közel azonos jellemzőkkel bírnak lehetséges.[12]. Legtöbb esetben felcserélhetőek a fogalmak, kivéve az eredendően irányítási feladatnak tekintett strukturáknál. A szerzők véleménye alapján, amikor véget érnek a tervezési, és szervezési feladatok, és a szükséges erők, és eszközök indokolják a tevékenységek térbeli szétválasztását, feltétlenül inkább irányítási feladatok következnek, amelyeken belül súlyozottan a koordinációs feladatokat kell érteni. A koordináció a tűzoltás vezetésében a különböző egységek összehangolását jelenti, amely tűzoltásvezetői szinten is, és műveletirányítási szinten is megvalósul. Az egymástól függetlenül munkát végző egységek, amelyek nincsenek egymással munkakapcsolatban, nem tudnak egymás tevékenységéről közvetlenül (de természetesen értesülnek ezekről a rádióforgalmazás során), nem irányíthatják át erőiket, amennyiben érzékelik, hogy egy másik — külön irányítással rendelkező egység — azt igényelni. Ez a jogosítvány a tűzoltásvezetőt illeti, és a műveletirányítást, utóbbit olyan módon, hogy további erőket indíthatnak a helyszíni feladatok miatt. Az átcsoportosítás helyszíni szervezéssel valósulhat meg kizárólag.

Koordinációs szerepe a tűzoltásvezetőnek, a káreseti felszámolásban a funkcionális beosztásokon keresztül valósul meg. A szervezet alapvető céljainak a végrehajtás szempontjából a döntésekbe érdemi változtatásokat nem, de feladatköre révén koordináló szerepet tölt be, rajta kívül több beosztás is. A tűzoltásvezető - helyettes, a háttérparancsnok, a háttérparancsnok-helyettes, a törzstiszt, összekötő, eligazító, biztonsági tiszt, valamint a műveletirányítás is — összhangban a tűzoltásvezető döntéseivel — részt vesz ilyen jellegű feladatokban. A tűzoltás vezetésére jogosult személy, amennyiben különböző helyszíneken, más-más típusú feladatokat kell végrehajtania, utasítást, vagy parancsot ad egyik (szintén tűzoltás vezetésére jogosult) alárendelt vezetőjének (tűzoltásvezető - helyettes, háttérparancsnok, háttérparancsnok-helyettes, szakaszparancsnok, rajparancsnok, mentési

csoport parancsnok [8]). A parancs általában tartalmazza a szükséges erőket, és a konkrét feladatot is, mint például „kezdjétek meg a tűzzel érintett lakás feletti lakószinteken található lakások átvizsgálását egy rajjal (négy fő+rajparancsnok)”, „kezdjétek meg az épület északi oldala felől a raktár oltását, és a tetőszerkezetének a védelmét négy sugárral (x,y egységekkel)”. Azonban lehetséges az olyan típusú utasítás is, amikor a feladat általános jellege miatt nem határozható meg konkrét végrehajtási forma, csak a kívánt végcél fogalmazódik meg, mint például „akadályozzátok meg a tűz áterjedését a melléképületre”.

A tűzoltás vezetőjére jellemző, hogy vertikális ugrásokat hajt végre a szervezetében, ahol egyrészt közvetlen parancsot ad a végrehajtás folyamatában az általa személyesen vezetett egységének, másrészt további egységek munkáját tervezi, és szervezi egy másik probléma megoldására.

Amennyiben további erőkre van szükség, azokat a műveletirányításon keresztül odarendelheti. Ilyenkor már irányítóként, mintegy kívülről tekintve az eseményekre a tűzoltás szervezetére kívülről gyakorol hatást. Ez a kettősség nagy teher a vezető számára, hiszen minden veszélyeztető folyamat kezelésére ő hozott döntéseket, és rendelt erőket, de a végrehajtás közbeni állapot, a sikeresség, vagy sikertelenség esélye késve juthat el hozzá, amennyiben olyan személyes vezetési teherrel kell foglalkoznia, amely szintekkel az irányítói szint alatt van.

A vezetői funkciók vizsgálatánál egyértelműen látszik, hogy szintbeli ugrást kell tennie a vezetőnek, ha közvetlen irányítással akarja végezni egy egység irányítását, amelyre nincs is szükség, hiszen a megbízással (parancs, és utasítás) működtetett kisebb egységek vezetőinek ezt el kell tudniuk látni. A kiszervezett tevékenységeket vezetők (nevezzük őket személyes vezetőknek) is megkapják a vezetői funkciókat, önálló munkavégzésre alkalmasak, viszont koordinációs lehetőségük csekély. A közvetlen irányításuk alá tartozó konkrét feladatot végrehajtó tűzoltói állomány hatékony alkalmazásakor elkerülhetetlen a parancs, vagy az utasítás szerinti kitűzött cél eléréséhez kapcsolható további tervező, és szervező munka, amely annak közvetlen ellenőrzésével is jár. A kapott feladat felüellenőrzését természetesen joga van a tűzoltás egyszemélyes felelős vezetőjének elvégezni, de azt, a megbízotton keresztül is megteheti. A feladatok meghatározásakor lehetséges olyan időszakos felderítésnek, amikor még nem áll rendelkezésre az összes információ a káresettel kapcsolatban, ezért lehetséges, hogy a továbbiakban további erők hozzárendelése szükséges az adott feladathoz. Lehetséges olyan eseménialakulás, amikor a kalkulált erő egy váratlan fordulat miatt (például veszélyes anyag kiszabadulása, robbanás) már nem biztos, hogy elegendő, ezért ebben az esetben a tervezési, és szervezési folyamat újraindul, és más taktikai elképzelés megvalósítását kell kidolgozni. Ez viszont már ritkán lehetséges a személyes vezető szintjén, mert az esetleges plusz erők odarendelése már nem tartozik a hatáskörébe, ez alól kivétel, ha rendelkezik akkora létszámtartalékkal, hogy a feladat megoldható a saját forrásaival.

A szerzők szerint, katonai megközelítés alapján a káresetek lefolyása hasonló a harctéri cselekményekhez bizonyos tekintetben. Az ellenséges, veszélyes környezet, az időfüggés, és a döntési alternatívákhoz kapcsolódó információk szűkössége alapján hasonló tervezési, szervezési, koordinációs, és ellenőrzési funkciók jelennek meg a vezetés rendszerében, azonban egyértelműen szétválik a vezetői, és a személyes vezetői kompetencia.

Katonai megközelítés szerinti meghatározás alapján, a funkciók szerinti csoportosítás a következőképpen néz ki.[13]

A vezetői funkciókat csoportosítva, azokat öt csoportba lehet sorolni:

- tervezés
- szervezés
- személyes vezetés (Fayol: rendelkezés)
- koordináció
- ellenőrzés

A tervezés, és a vezetés rendszerint vezetői szinthez köthető, a személyes vezetés, és az ellenőrzés a vezetői szint alatti operatív vezetéshez köthető. (1. ábra) Mindamellet az ellenőrzés a vezető kötelezettsége, hiszen elemi érdeke az utasításának a végrehajtását ellenőrizni, vagy ellenőriztetni. A tűzoltás szervezetében ezeknek a funkcióknak egy része keverten megjelenik a különböző beosztásokban, és a hangsúlyossága is különböző. Az operatív szinten vezetőhöz inkább a személyes vezetés, az ellenőrzés kapcsolódik, míg a többi funkció korlátozva van, ellenben a vezetői, irányítói szintekhez a koordinációs szerep, tervezés, szervezés kötődik jobban. (1. táblázat)

Irányítási formák (39/2011 BM rendelet szerint)	Megvalósuló rendelkezési forma	Hangsúlyos vezetési funkciók (a szerzők szerint)
Alapirányítás	személyes vezetés, <u>vezetés</u> ,	tervezés, szervezés, rendelkezés, ellenőrzés
Csoportirányítás	Irányítás, vezetés	tervezés, szervezés, rendelkezés, koordináció
Vezetési Törzs	Irányítás	tervezés, szervezés, rendelkezés, koordináció
Törzskari vezetés	Irányítás	tervezés, szervezés, rendelkezés, koordináció

1. táblázat Vezetői funkciók, és struktúrák. (Készítette: a szerzők)

1. ábra Konkrét rendelkezési formák a tűzoltás szervezetében (Készítette: a szerzők)

A végrehajtás alapjai

A tűzoltói alaperő — a személyek számát tekintve — 2 fő, szakmai nyelven — fél raj¹⁶ — önálló taktikai feladatok végzésére már alkalmas. Szinte minden tevékenységet, különösen a veszélyes területen végzett munkát párban végzik a tűzoltók. A tűzoltás szervezetében, az oltással foglalkozó állomány alap szervezeti egysége, a konkrét oltást végző sugárvezető, és segéd-sugárvezető.

A sugárvezető¹⁷ (beosztott) feladata (kötelessége) a tűzoltásnál a sugár¹⁸ működtetése során:

¹⁶ a tűzoltási szervezet olyan egysége, amely önálló taktikai feladat végrehajtására képes. [8]

¹⁷ A sugárvezető a sugár kezelésével és irányításával megbízott tűzoltó. [8]

¹⁸ olyan tűzoltó szakfelszerelésekből összeszerelt vízellátó rendszer, amely egyik végén a víznyomást előállító szivattyú áll a vízforrással együtt, a másik végén a víz szabályozható kilövését biztosító sugárcső.(szerzők)

„ a sugarat a taktikai elveknek és a kapott utasításnak megfelelően működtetni, sugarával védeni a többi sugárvezetőt és a tűzoltásban résztvevőket, elkerülni a baleset, életveszély és lehetőség szerint a kár okozását, ügyelni arra, hogy a tűz keletkezésére utaló nyomok, tárgyak, lehetőség szerint eredeti helyükön megmaradjanak, az előrehatolást és más irányba való mozgást úgy végezni, hogy visszavonulásának lehetősége mindenkor meglegyen, életveszélytől, balesettől védve legyen, tűzoltáskor elsősorban azokat a szerkezeteket oltani, védeni, amelyek égés vagy hőszugárzás hatására szilárdságukat elveszíthetik, és a szerkezet összeomlását idézhetik elő.”

A tevékenységet szabályzó rendelet alapján a segéd sugárvezető a sugárvezető munkáját elősegítő tűzoltó, a sugárvezető alárendeltje, akinek kötelessége:

„segíteni a sugárvezetőt a sugár irányításában, előrehaladásában és a helyváltogatás érdekében elhárítani az előforduló akadályokat, szükség szerint végrehajtani a tömlő hosszabbítását, az osztó vonalánál hátrább csak indokolt esetben tartózkodni, de akkor is figyelemmel kísérni a sugárvezetőt, a sugárvezetők utasítása szerint az osztót kezelni, valamint a járművezetővel és a sugárvezetőkkel folyamatos kapcsolatot tartani”

Ezek a szabályok, mint sorvezetők határozzák meg azt a mozgásteret, amelyet elvárunk a sugárvezetőtől, és a segítőjétől. A sugárvezető — mint a tűzoltás szervezetének egyik legnagyobb veszélynek kitett elemi „egysége” —, és beosztásában segítő segéd-sugárvezető a saját működési területén végez olyan feladatokat, amelyet, az őket tűzoltásvezetői megbízással vezető rajparancsnok közvetlen felügyeletével hajt végre. Ez az alap tűzoltási egység együttműködéséből, valamint ennek az elvi szervezeti egységnek „szorzataiból”, úgy, mint raj, szakasz összehangolt munkájából áll össze a hatékony koordinált tűzoltói csapatmunka.

A tűzoltói tevékenységre eredendően illik a kiszámíthatatlan jelző, amelyet úgy tudunk csökkenteni, ha a lehető legkisebb részegységekre bontjuk a tevékenységet, csökkentve a hibalehetőségeket, és ezeket az egységeket csak akkora feladatmennyiséggel terheljük, amelyeket még biztonságosan végre tudnak hajtani. A hibázás lehetősége mégis ott leselkedik a tűzoltóra munkája közben, hiszen a munkáját végző figyelme lankadhat, a fáradtsággal arányosan fiziológiai szükségszerűség az információ felvétel, és az érzékelés korlátozódása. Miller [14] szerint minden ember elveszíti nagy mennyiségű a komplex információk, különösen a veszélyforrások általi nyomásban (a szerzők) a biztos átlátását a helyzet felett. Ez a mennyiségű információ eltérő személyenként, de maximum 7 ± 2 számú adatot tud egy személy feldolgozni, és ezekbe beletartozik az információkkal végzett műveletek is. [14]

A beosztottakat vezető (rajparancsnok) feladatát a tűzoltásnál — jogszabály szerint [8] — a következő elvek szerint kell, hogy végezze:

„kapcsolatot tartani az általa vezetett raj tagjaival és a számára meghatározott feladatot a taktikai elveknek megfelelően végrehajtani,”

„jelenteni előljárójának a tűz alakulását, a tett intézkedéseit, a tűz keletkezési okával kapcsolatos értesüléseit, megállapításait, a parancsban meghatározott feladat végrehajtását”
[8]

1. kép Rajparancsnok, sugárvezető, segéd sugárvezető munkavégzése [15] (illusztráció)

Az alap szervezeti egységek feladatai láthatóan a saját mozgásterükkel kapcsolatos rész feladatok megoldására lettek meghatározva, amely így is nagy terhelést jelent az egyén számára. Az egyéni védőeszközökkel¹⁹ ellátott tűzoltó számára, a látótér, és az érzékelés jelentősen beszűkül, a légzőkészülék használata mellett, és az elszennvedett hő terhelés hatására alapvető érzékelési korlátok keletkeznek. A nagynyomással működő tömlők mozgatása a tűz irányába megerőltető munka, amikor a feladatot végző személy nemcsak a saját fizikai teljesítőképességét kell mérlegelnie, hanem szükséges a veszélyek újbóli, ismétlődő felmérése is. A rajparancsnok jelenléte nemcsak a helyszíni koordináció miatt szükséges, hanem a jelentkező veszélyek folyamatos észlelése, és a biztonságos munkavégzés feltételeinek a biztosítása miatt is fontos (1-2. számú kép). A tűz oltásával megbízott tűzoltó pár (sugárvezető, segédsugár-vezető) a szervezeti szocializációja révén nemcsak azonosul a feladattal, hanem nemritkán túlvállalja magát, mert a veszélyérzete már nem olyan hatékonysággal működik, mint a feladat elkezdésekor. A tűzoltói munkabírás, és veszélyérzékelés adaptálódik a feladathoz, tulajdonképpen hozzászokik a veszély jelenlétéhez, és különösen fontos a kontroll azoknál, akik még kevesebb tapasztalattal rendelkeznek a szakmájukban. Gondoljunk bele, hogy egy nagyobb kiterjedésű raktártűz, során akár 20 sugár üzemeltetése is szükséges, amelyek csak személyes vezetés mellett működtethetőek biztonságosan. A szerzők véleménye szerint egy fő személyes vezetésével végrehajtható azonos típusú feladatok száma — kizárólag azonos helyszínen — csak egy lehet. Lehetséges több fél raj munkáját vezetnie egy személynek, amennyiben az egy helyszínen van, egymástól jellegükben nem térnek el, valamint a közvetlen rálátás biztosított, illetve a kommunikáció folytonossága zavartalan.

A tűzoltókra váró feladatok rendszerint együtt jelentkeznek, ezért ehhez alkalmazkodva sokszor nem történik meg ezek szétválasztása, azokat együttesen mintegy szintetizálva hajtják végre. A szerelési²⁰ tevékenység során — amelyet minden tűzoltó az alapismeretekkel együtt sajátít el — rendszerint tetten érhető az a folyamat, hogy mindenki a hozzá térben legközelebb található részfeladatot hajtja végre, — eltérve a szabályszerű eljárástól — csak hogy gyorsítsa a végrehajtás menetén. A személyes vezető jelenléte tehát a garancia arra, hogy

---

¹⁹ olyan rendszeresített védőeszközök, amelyek a használóját egy vagy több károsító hatás ellen védik, és személyes használatra, lettek kiosztva (szerzők)

²⁰ tűzoltó szakszerelések szabályszerű alkalmazásának szabályrendszere, amely a szakszerű, gyors és biztonságos feladat végrehajtás érdekében került kialakításra (a szerzők)

folyamatos kontrollt gyakoroljon a rá bízott állomány felett, és a tűzoltás vezető megbízásával élve hajtsa végre annak taktikai elképzeléseit.

2. kép Tűzoltásvezető (balról), rajparancsnok (jobb szélén), sugárvezető, segéd sugárvezető munkavégzése [16] (illusztráció),

A tűzoltás egy igen dinamikus folyamat, amely közben a konkrét végrehajtók más nézőpontból látják az eseményeket, mint az őket személyesen vezetők, illetve a tevékenységet távolabbról irányítók, köszönhetően a szintjükön megjelenő észlelési folyamatnak [9]. A komplex információkból, csak részegységeket fogunk fel, amely függ az egyéni érzékelési különbségektől, valamint a perspektívánkból fakadó nézőponti különbségektől. A tűzoltói munkavégzés, a tűz konkrét oltását végző személy szempontjából a szervezeti cél szerinti feladatvégzést, (tehát ami le van írva), a parancs szerinti feladat végrehajtását (amit mondott a parancsnok), valamint a lehetőség szerinti (ami a helyszínen fogad) megoldási alternatívák kiválasztását, és alkalmazását jelenti.

A problémákat megoldó ember a saját szintjéhez méri a megoldandó helyzet által generált feladatokat. Hogy tudom elvégezni a rám bízott feladatot, valamint van-e egyéb — a folyamatos felderítéssel szerzett információk birtokában — jobb megoldási lehetőségem a feladat teljesítésére a már elkezdett módszeren túl? Mint egy navigációs készülék, amely ha az általa felajánlott lehetőséget a vezető nem tartja be, és eltér az útvonaltól, azonnal új útvonalat kínál fel a megoldáshoz. A tűzoltók feladatmegoldása hasonlóképpen értelmezhető, mert amennyiben a megoldás irányába mutató tevékenységünk közben felfedezünk új lehetőségeket, további információkat szerzünk be, amely felkínál egy optimális metódust, eltérhetünk az eredeti elképzelésünktől. Nem optimálisabbat, (mert csak optimális létezik), csak végrehajthatóbbat, amely nagyobb nyereséggel, vagy kisebb kockázattal jár a szervezet, és az egyén végső céljának szempontjából. Ebben az esetben az új módszer válik optimálissá, és szükségessé válik az újratervezés.

A KMSZ szerepe²¹

A Katasztrófavédelmi Művelési Szolgálat (KMSZ) létrehozása, többek között azt az igényt elégítette ki, hogy a helyszínen tartózkodó tűzoltásvezetőtől az irányítást (tűzoltás vezetést) átvegye, vagy amennyiben elegendő, akkor a szükséges mértékben támogassa szakmai szempontból. Mivel saját végrehajtó állománnyal nem rendelkezik, ezért az irányítási szabadsága adott.

---

²¹ A Katasztrófavédelem területi (megyei), és fővárosi szervezeti szintjéhez tartozó képzett, gyakorlott tűzoltásvezetésre jogosultakból álló személyek, akiknek joguk átvenni a tűzoltás vezetését a káreset helyszínén

Mindamellett – megyénként eltérően – a helyszínre érkezésük akár 1-1,5 órát, vagy többet is igénybe vehet a közlekedés függvényében. Mivel megyénként (főváros) csak egy ilyen szervezet van akár két párhuzamos „komolyabb” esetenél már ez egyik esemény biztosan ilyen típusú támogatás nélkül marad.

A Németországban meghonosodott modell esetében minden hivatásos tűzoltóságokon rendelkezésre áll az a szervezeti egység, amely biztosítja a beavatkozó tűzoltók számára az elkülönülő vezetést. A gépjármű, amellyel a helyszínre érkezik az Einsatzleitwagen (ELW, bevetés irányító autó) egy gépjárművezetővel, egy parancsnokkal (Zugführer), és a feladathoz szükséges egyéni védőeszközökkel, informatikai, és rádiókommunikációs rendszerrel van felszerelve. A 2. ábrán látható GF/ZF (Gruppenführer, Zugführer) jelölés azt jelenti, hogy mind rajparancsnoki (Gruppenführer), mind pedig elkülönülő, saját állomány nélküli tűzoltásvezetőként (Zugführer - ELW parancsnok) is funkcionálhat a személy, de a kép szerinti helyzetben saját létszám nélkül irányítja a beavatkozást, mert az ábrán egy lakóház tűzéhez riasztott alaperőt látunk, ahol indokolt a komplex feladatok miatti elkülönülő vezetés.

2. ábra Egy németországi tűzoltóság elvi kivonulási rendje lakóház tűznél (illusztráció a szerzők által szerkesztve [17])

A hivatásos tűzoltó parancsnokságokon készenlétben tartott végrehajtói állománytól független tűzoltásvezetők jelenléte újszerű megközelítése lehetne annak a szervezési módszernek, amely annak a törekvésnek engedne teret, hogy minden olyan tűzoltói beavatkozás, amely több súlypontos, rendelkezzen arra alkalmas vezetővel, aki személyes vezetéssel nincs terhelve.

A szerzők véleménye alapján 1-nél több beazonosított súlypont kezelését igénylő káresethez szükségszerűen szervezni kell megfelelő létszámú személyes vezetésre alkalmas tűzoltás vezetésére jogosult személyt, aki a tűzoltásvezető közvetlen irányítása által vezeti a végrehajtó állományt. Ez a szervezés már megtörténhet, a műveletirányítás szintjén is, amelynek a korai erő, eszköz meghatározásában döntő szerepe van.

Javaslatként felmerülhetne, olyan beosztás létrehozása, amely a Hivatásos Tűzoltó-parancsnokságokon konkrétan a beavatkozások vezetésére lenne rendszeresítve, olyan gépjárművel, amely alkalmas információfeldolgozásra, vezetési tevékenység végzésére. Lényegében a KMSZ-ek megsokszorozásáról beszélhetünk, amely nyilvánvalóan erőforrás igényes. Ellenben alternatíva lehet hosszú távon azoknak a rutinos tűzoltóknak, akik koruk alapján, már kevésbé terhelhetőek, viszont nagy gyakorlati tapasztalat halmozódott fel náluk. Ezek a személyek végezhetnék a tűzvizsgálati feladatokat is, minimális átképzéssel, vagy akár a helyi képzéssel kapcsolatos előkészítő, koordináló feladatokat is elvégezhetnék a Hivatásos tűzoltó-parancsnokságokon, vagy a Katasztrófavédelmi Őrsökön.

ÖSSZEFOGLALÁS, KÖVETKEZTETÉSEK

Elsősorban a tűzoltói feladatvégzéssel, annak szervezésével, és a tűzoltók feladatvállalásával kapcsolatos körülmények azok, amelyek a cikk szerzői szerint a további kutatása mindenképpen szükséges. Az elvégzésre kiadott feladatok, és azok elhelyezkedése az irányítási struktúrában, valamint azok a vezetők, akik ezeket a feladatokat meghatározzák, a legfontosabb elemei a tűzoltás szervezetének. A vezetési, és végrehajtási szintek újragondolása, valamint az irányítási formák újraértelmezése, a biztonságos munkavégzés feltételeit erősíthetik. Az azonnali elkülönülő vezetés kialakításának a gondolata nem új, különösen a korai időben beazonosított, komplex feladatok végrehajtását igénylő tűzoltói beavatkozásnál, azonban az alacsonyabb szervezési igényű feladatrendszereknél történő bevezetése, csak más Európai országoknál (pl.: Németország) történt meg.

Ez a rendszer Magyarországon nyilvánvalóan humán erőforrás igényes is lehet, azonban a jövőben ez a kezdeményezés a biztonságos munkavégzés irányába mutatna. Az egy feladat-egy vezető elv nemcsak feladat megosztási kérdés, hanem biztonsági kérdés is egyben. A későbbiekben vizsgálat tárgya lehetne a megbízással irányított, tehát a tűzoltás egyszemélyi felelős vezetője által kijelölt vezetők beosztási kategóriájának a kérdése a szervezeti hierarchia rendszerében. Meghatározó eleme a tűzoltás vezetésének, hogy a rajok parancsnokai általi vezetés alapvetően a saját állományukra korlátozódjon, a magasabb szintre pozicionált vezetők jelenléte pedig mindenképpen biztosítva legyen, a koordinációt is igénylő feladatok végrehajtásánál. Mivel a beavatkozások többsége alapvetően komplex feladatszervezést igényel, szükségszerű lenne a beavatkozások ilyen módon történő kategorizálása is. A jelentkező feladatok, és az azokhoz kötődő konkrét tevékenységek, által valószínűsített erőigények alapján, előzetes kockázatbecsléssel meghatározható azoknak a tűzoltói beavatkozásoknak a köre, amely többszörös súlypontjai miatt az elkülönülő vezetést, már a kezdeti szakaszában igényelné.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] ÉRCES G., RESTÁS Á.: *Épületek tűzvédelmi életciklus elemzése*; In: Restás Ágoston, Urbán Anett (szerk.) Tűzoltó Szakmai Napok 2016. 186 p. Szentendre, Magyarország, 2016.03.02 Budapest: BM OKF, 2016. pp. 122-127.1-2.
Url.: <http://www.vedelem.hu/files/UserFiles/File/aktualis/20160504-tszn/6.pdf> (letöltve: 2017.10.15)
- [2] HOFFMANN I., LÉVAI Z., KÁTAI-URBÁN L., VASS GY.: *Iparbiztonság Magyarországon*; Védelem online: tűz- és katasztrófavédelmi szakkönyvtár 22 1 (2015) Paper 549. 12 p. <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/549-dr-hoffmann-imre-dr-levai-zoltan-dr-katai-urban-lajos-dr-vass-gyula.pdf> (letöltve: 2017.10.15)
- [3] SCHWEICKHARDT G., TEKNŐS L.: *The role of the voluntary disaster management service in the education of the National The University Oof Public Service*; (Az önkéntes katasztrófavédelmi szolgálat szerepe a Nemzeti Közszolgálati Egyetem oktatási rendszerében) Bolyai Szemle XXIV 2 (2015) pp. 106-114.
- [4] RESTÁS Á.: *A tűzoltásvezetők döntéseit elősegítő mechanizmusok*; Védelem - katasztrófa- tűz- és polgári védelmi szemle 20 5 (2013) pp. 11-14. ISSN 1218-2958
- [5] BÉRCZI L.: *A mentő tűzvédelem diszlokációja*; Bolyai Szemle XXII 3 (2013) pp. 17-28.
- [6] RÁCZ S.: *A tűzoltói beavatkozások súlyponti erőmegosztásának vizsgálata*; Hadmérnök 12 KÖFOP (2017) pp. 92-107.
http://hadmernok.hu/170kofop_06_racz.pdf (letöltve: 2017.12.01.)

- [7] 1996. évi XXXI törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról;
- [8] 39/2011. (XI. 15.) BM rendelete a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól.
- [9] BAKACSI GY.: *Szervezeti magatartás és szervezés*; Aula kiadó, 2004. ISBN: 963 9585 49 1
- [10] KALAS T.: *Irányítás, felügyelet, ellenőrzés a közgazdaságban*; Egyetemi jegyzet Miskolc. <http://www.jogikar.unimiskolc.hu/download.php?fileName=/projectSetup/files/koi/kozig1/iranyitas-felugyelet.pdf> (letöltve: 2017.12.03.)
- [11] ROÓZ J., HEIDRICH B.: *Vállalati gazdaságtan és menedzsment alapjai* (2013) TÁMOP-4.1.2 A1 és a TÁMOP-4.1.2 A2
- [12] PÁLFALVI ZS.: *Közoktatás Irányítás* Szegedi Tudományegyetem Közoktatási Vezetőképző Intézet 2011.
- [13] SZOLNOKI G.: *Az irányítás és a vezetés a katonai hierarchia viszonyrendszerében* Budapest, 2004. <https://honvedelem.hu/files/9/4954/05.pdf> (letöltve 2017.12.03.)
- [14] MILLER, G.: *The Magic Number Seven, Plus or Minus Two*. Miller, G. A. The Magic Number 7 Plus or Minus 2; Some Limits on our Capacity for Processing Information, *Psychology Review*, Vol. 63 (1956)
- [16] Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
<http://fovaros.katasztrofavedelem.hu/keptar/27/0/2966> (letöltve: 2017.11.28.)
- [17] Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
<http://fovaros.katasztrofavedelem.hu/keptar/27/0/2966> (letöltve: 2017.11.28.)
- [15] REINHARD S.: *Schutzziel der AGBF Bund*; <http://www.forplan.de/agbf-schutzzieldefinition.html> (Letöltve 2017.11.28)